

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 7 febr. 1888, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändrad lagstiftning i fråga om borgen.

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat en inom nämnda Kammare af herr *O. W. Redelius* väckt motion, n:o 5, hvori motionären, efter att hafva erinrat om det i vårt land nu rådande ekonomiska betryck och vidrört några af de allmänna orsakerna dertill, anför följande:

»Såsom *en* af de verksammaste orsakerna till obeståndet inom alla klasser torde kunna angifvas det allbekanta *borgenssystemet*, som icke minst på landsbygden bland den jordbrukande befolkningen spelat en ödesdiger rol och orsakat mångens ruin. Alltmer gör sig därför kämbart behovet att sätta en gräns för borgenssystemets utsträckning och missbruk. Härvid må visserligen med allt skäl ställas stora anspråk på den enskilda företagsamheten och den egna fria sjelfbestämmerätten, utan hvilkas rätta användande ingen varaktig förbättring lär kunna få motses. Men nekas kan dock ej, att vår gällande lagstiftning har någon skuld till de olyckor, som borgenssystemet orsakat, genom att mera hjälpa förföraren än den förförde. Någon förbättring bör därför antagas kunna vinnas genom förändrad kreditlagstiftning. Och såsom exempel och antydan om, hvad jag anser lagstiftningen kunna uträtta

Bih. till Riksd. Prot. 1888. 7 Saml. 5 Häft.

i riktning att hjälpa eller stjelpa, vill jag anföra följande: Enligt 10 kap. 9 § handelsbalken har borgenär rättighet att söka *löftesmannen framför låntagaren*, hvaraf följden blir ett strängare förfarande mot den förre än mot den senare. Men det torde få anses såsom en oemotsäglich rättsgrundsats, att *låntagaren* bör i *första* rummet svara för skulden och löftesmannen i andra rummet, hvad gäldenären ej gälda gitter. Från den grundsatsen borde ej lagen medgifva undantag, såsom nu sker till den grad, att undantaget blir regeln. Vidare torde det stadgandet i 11 § samma kapitel, att *en* borgesman kan tvingas betala fulla gälden med förbigående af såväl låntagaren som öfrige borgesmän, anses för hårdt. När flere gå i borgen för annan, får väl antagas meningen och afsigten vara den, att hvar och en skall svara för sin andel och ej mer. Detta borde lagen uttrycka, så att der skulle stå: »*hafva två, eller flere, i borgen gått; svara hvar för sin del*». »*Ej må löftesman åtaga sig annan mans gäld som sin egen*». Ytterligare borde det ej, såsom nu är fallet, vara tillåtligt att locka annan i borgen genom att förtiga sin affärsställning eller genom vrängda framställningar eller osanna uppgifter; sker detta, vare borgen ogill, och förföraren straffes såsom för bedrägeri. Likaledes vare den straffbar, som vet sig vara på obestånd eller som skäligen kan antagas vara derom medveten och ändå lockar till sig andras penningar förmedelst lån, vare sig med eller utan borgen. Det må icke heller å andra sidan vara tillåtet att borga för mer, än man gitter gälda. För att trygga såväl långifvare som borgesmän, vore kanske ändamålsenligt, att lånehandling, för att vara utmättningsbar, borde någonstädes, vare sig hos domare, kronofogde, länsman eller kommunalstyrelse, inregistreras och påtecknas, och gånge sedan med betalningen i öfverensstämmelse med hvad om inteckning är stadgadt. Ansvarigheten för låntagaren må skärpas i den riktningen, att det må blifva hårdt när omöjligt att genom kreditens missbruk föra ett högt lefnadssätt på andras bekostnad.

För att vinna rättelse i ofvan omförmälda förhållanden föreslår motionären, att Riksdagen behagade besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetandet och framläggandet af förslag till förändrad lydelse af 10 kapitlet handelsbalken i de delar, som handla om borgen.

Jemte hvad motionären anför såsom stöd för sitt yrkande på en förändring af bestämmelserna rörande borgen i 10 kap. handelsbalken antyder han i sin motivering önskvärdheten af ändringar i andra delar af kreditlagstiftningen äfvensom af vissa straffbestämmelser, hvilka tydligen icke kunna hafva sin plats i handelsbalken; men då han ej i dessa afseenden framställer något bestämdt förslag, saknar utskottet anledning att vidare dermed sysselsätta sig.

Beträffande de af motionären åsyftade ändringar i borgenslagstiftningen, gå dessa hufvudsakligen ut på att afskaffa dels den art af borgen, som omförmäles i 9 § af 10 kap. handelsbalken, eller den så kallade proprieborgen, då löftesmannen åtager sig annans gäld såsom sin egen, dels ock det i 11 § af samma kapitel omtalade förhållande, att två eller flere löftesmän förbundit sig en för alla och alla för en. Härvid är till en början att märka — hvad motionären icke synes hafva tillräckligt beaktat — att i 8 § af 10 kap. handelsbalken stadgas rörande borgensaftalet i dess allmänhet: »går någon i löfte för annan mans gäld; betale han det gäldenär sjelf ej gälda gitter»; och i 11 §, der fråga är om löftesmäns solidaritet sinsemellan, heter det: »är ej borgen sålunda utfäst; svare hvar för sin del». Löftesman kan sålunda ej blifva utsatt för de olyckliga påföljder, motionären framhåller, utan att han uttryckligen förklarat sin förbindelse vara af ifrågavarande art.

Skulle man nu vilja upphäfva dessa båda former af borgen, så skulle detta, såsom utskottet jemväl vid ett föregående tillfälle i anledning af ett liknande förslag af motionären erinrat, icke kunna ske på annat sätt, än att lagstiftaren förklarade hvarje sådant tillägg, hvarigenom en solidaritet skulle skapas, för ogiltigt. För stadgande af en sådan inskränkning i friheten att ingå aftal måste emellertid synnerligen viktiga skäl förefinnas, och framför allt måste man ega visshet, att det mål, man dermed vill vinna, också uppnås.

Hafva nu verkligen å ena sidan begäret att lefva öfver egna tillgångar och att inlåta sig i allehanda osäkra företag utan egna medel samt å andra sidan lättsinnet och obetänksamheten vid åtagandet af ansvarsförbindelser i så hög grad vunnit insteg hos vårt folk, att de ledt dess ekonomiska verksamhet in på betänkliga afvägar, så håller utskottet före, att förbud mot vissa slag af borgensförbindelser — om ock dessa aftalsformer varit både användbara och mycket anlitade hjälpmedel för en osund utveckling af affärslifvet — icke skulle utgöra något verksamt hinder för fortgående på den inslagna vägen. Utskottet vill här endast erinra om de mångfaldiga utvägar, som kreditlagstiftningen erbjuder att med ringa omgång åstadkomma en rättsverkan af

ungefär liknande art: flere gäldenärer kunna ju utfärda en solidarisk skuldförbindelse, ett skuldebref lemnas såsom hypotek för ett annat o. s. v. En utväg, som redan nu i alltför stor omfattning anlitas till förstärkning af en vacklande kredit och som till sin natur torde vara af vida farligare beskaffenhet, är användande af vexaslar.

Det bör ej heller förbises, att borgen, äfven i de af motionären klandrade formerna, visat sig vara ett verksamt och godt hjälpmedel jemväl för det normala ekonomiska lifvet, hvarför det äfven ur denna synpunkt icke skulle vara lämpligt att omöjliggöra ingående af sådana ansvarsförbindelser.

Mot det af motionären framkastade förslaget, att borgensförbindelse skulle förklaras ogiltig, om gäldenären genom falska uppgifter angående sin förmögenhetsställning förmått löftesmannen att ikläda sig sådan förbindelse, torde endast behöfva erinras om den fara för kränkning af tredje mans rätt, som en dylik bestämmelse skulle medföra.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 februari 1888.

På lagutskottets vägnar:

A. LILIENBERG.

Reservation

af herr O. W. Redelius.
